

Հավելված 4

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Է

Ապարան համայնքի ավագանու
23.12.2024թ. թիվ 194-Ա որոշման

ՏԵՂԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ
ԱՊԱՐԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ
ՄԱՔՐՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ	3
1. ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՄԱՔՐՄԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ	4
1.1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	4
1.2 ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ, ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՏԵՍԼԱԿԱՆ	5
1.3 ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ	6
1.4. ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ ԵՎ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ	9
1.5 ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	11
1.6. ԻՐԱՋԵԿՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	21
1.7. ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵ	23
1.8 ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	27
2.1 ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԿԱՆԽԱԴՐՈՒՅԹՆԵՐ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ	31
2.2 ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԹԻՐԱԽՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ (ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ և ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ).....	33
2.3 ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ (ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ ԵՎ ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ)	39
2.4 ԵՐԿԱՐԱԺԱՄԿԵՏ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ	44
2.5 ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵ.....	45
2.6. ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿՈՇՏ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՎՈՐՈՒՄ	49
3. ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	52

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Ապարան համայնքի աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման պլանը նպատակաուղղված է համայնքում կայուն, ինտեգրված և արդյունավետ կառավարման համակարգի ներդրմանը: Պլանը մշակվել է համահունչ աղբահանության ռազմավարության գերակայություններին և ՀՀ և ԵՄ Համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի դրույթներին (մինչև 2022 թվականը մշակել թափոնների կառավարման պլաններ՝ թափոնների հինգ ստորակարգության մասով)՝ հիմք ընդունելով համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացումը և շրջակա միջավայրի պահպանության առաջնահերթությունները:

1. Պլանի կարգավորման շրջանակը.

Պլանը ներառում է Ապարան համայնքում աղբահանության և կոշտ թափոնների հավաքման, տեսակավորման, տեղափոխման, վերամշակման, պահման, հեռացման գործընթացների պլանավորումն ու իրականացումը: Այն սահմանում է ծառայությունների արդյունավետության և որակի ապահովման համար անհրաժեշտ չափորոշիչները, ինչպես նաև մշտադիտարկման և վերահսկողության մեխանիզմները: Պլանը կազմված է երկու հիմնական գլխից՝ «Առկա իրավիճակի գնահատում» և «Պլանավորում», որոնք համատեղ ներկայացնում են համայնքի աղբահանության համակարգի զարգացման ռազմավարությունը և իրականացման ուղիները:

2. Հիմնական նպատակները՝

- Աղբահանության միասնական և կայուն համակարգի ներդրում,
- Շրջակա միջավայրի պահպանություն՝ թափոնների վերամշակման և տեսակավորման գործընթացների խթանման միջոցով,
- Թափոնների կառավարման համապարփակ մոտեցման ձևավորում, համայնքի բնակավայրերում աղբահանության ծառայությունների որակի բարելավում,

3. Համապատասխանությունը ազգային և միջազգային չափանիշներին.

Պլանը հիմնված է Հայաստանի Հանրապետության թափոնների կառավարման ոլորտում սահմանված ռազմավարական առաջնահերթությունների վրա և համահունչ է Եվրոպական միության չափորոշիչներին: Այն ներառում է թափոնների կառավարման հինգ հիմնական ստորաբաժանումների ծրագրերի մշակման և իրականացման մեխանիզմներ՝ ապահովելով համապատասխանություն ազգային և միջազգային չափանիշներին:

4. Մեթոդաբանություն և պլանավորման սկզբունքներ

- Պլանի հիմքում դրվում են տվյալների վերլուծությունը և համայնքային կարիքների գնահատումը:
- Աղբահանության և թափոնների կառավարման գործընթացները պլանավորվում են կարճաժամկետ (մինչև 1 տարի) և երկարաժամկետ (մինչև 5 տարի) նպատակներով:
- Ընդգրկվում են բոլոր բաղադրիչները՝ աղբի այրումից մինչև դրա վերջնական օգտագործման գործընթացը:

5. Համայնքային ներգրավվածություն՝

Պլանի մշակման և իրականացման ընթացում կարևորվում է համայնքի բնակիչների և համայնքում գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների ակտիվ ներգրավվածությունը և մասնակցությունը: Տեղական հանրության իրազեկվածության մակարդակը և ներգրավվածությունը թափոնների տեսակավորման և վերամշակման գործընթացներում հանդիսանում են համակարգի արդյունավետության և հաջողության գրավականը:

6. Հաշվետվողականություն և մշտադիտարկում

Աղբահանության և թափոնների կառավարման պլանի իրականացումն ու արդյունավետությունը պարբերաբար գնահատվում են, վերլուծվում են խոչընդոտներն ու թերացումները, և ըստ անհրաժեշտության կատարվում են փոփոխություններ:

7. Սոցիալ-տնտեսական կապակցվածություն

Աղբահանության պլանի միջոցառումները ներառվում են համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրերում և ամենամյա աշխատանքային պլաններում՝ ապահովելով դրա ներդաշնակությունը համայնքի ընդհանուր զարգացման հետ:

1.ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՄԱՔՐՄԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

ԳԼՈՒԽ 1. ԱՌԿԱ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

1.1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Աղյուսակ 1

Պլանի անվանում	Աղբահանության և սանտիարական մաքրման տեղական կառավարման պլան
Պլանավորման մեջ ընդգրկված համայնք, բնակավայրեր	Ապարան խոշորացված համայնք 21 գյուղական /Արագած, Արայի, Ափնագյուղ, Եղիպատրուշ, Երնջատափ, Թթուջուր, Լուսագյուղ, Կայք, Հարթավան, Ձորագլուխ, Նիգավան, Շենավան, Շողակն, Չքնաղ, Ջրամբար, Սարալանջ, Վարդենիս, Վարդենուտ, Ծաղկաշեն, Քուչակ, Մելիքգյուղ/ և 1 քաղաքային բնակավայր
Պլանավորման ժամանակաշրջան	2024-2028 թթ.
Ներկայացվող Պլանի նախատեսված վերանայման ամսաթվերը	2025թ սեպտեմբեր, 2027թ սեպտեմբեր
Պլանը կազմող անձանց անուն, ազգանուն, պաշտոն	Գոհար Սահակյան , Ապարան համայնքի

	ղեկավարի ռեֆերենտ, Կոմիտաս Սարգսյան, «ԱՊԱՐԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՈԱԿ -ի գլխավոր ճարտարագետ
Պլանը կազմող անձանց էլ" հասցե և հեռախոս	gsahakyan1999@gmail.com, հեռ. +374 98 512 539, +374 93 757 409
Պլանի էլեկտրոնային տարբերակը ներբեռնելու էլ. հասցե	aparaniqaxaqapetaran@gmail.com

1.2 ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ, ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՏԵՍԼԱԿԱՆ

Սույն ենթաբաժնում ներկայացվում է Ապարան համայնքում թափոնների կառավարման ռազմավարության տեսլականը և նպատակները, որոնք ձևավորվել են պլանավորմանը նախորդող բազմաշահառու կողմերի հետ քննարկումների արդյունքում: Պլանավորման տարածքում առկա են հետևյալ հիմնախնդիրները, առաջնահերթությունները և տեսլականը՝

- ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ

1. Թափոնների արդյունավետ կառավարման ներկայիս համակարգի արդիականացման և տեսակավորման համակարգի ներդրման անհրաժեշտություն: Կենտրոնական աղբավայրը, որը գտնվում է ք. Ապարան, Նիգավան բնակավայր տանող ճամփեզրին խառը թափոնների համար նախատեսված աղբավայր է, որը հագեցած չէ սանտիրահիգենիկ չափորոշիչներով , ինչը հանգեցնում է շրջակա միջավայրի և առողջության համար հնարավոր վտանգների:
2. Աղբավայրի սահմանափակ հզորություն և սանիտարական պայմանների համապատասխանելու անհրաժեշտություն:
3. Բնապահպանական և առողջապահական խնդիրներ:

- ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

4. Գործող աղբավայրի սանիտարահիգենիկ պայմանների ապահովում: Ապարան համայնքի աղբավայրի ներկայիս սանիտարահիգենիկ պայմանների բարելավումը՝ համապատասխանեցնելով դրանք արդի չափորոշիչներին:
5. Թափոնների տեսակավորման և փոխադրման համակարգի ներդրում: Համայնքի թափոնների տեսակավորման և վերամշակման գործընթացների արդյունավետ կազմակերպում՝ խրախուսելով բնակիչներին մասնակցություն ցուցաբերել գործընթացներին:

6. Թափոնների արդյունավետ կառավարման մեթոդների մշակում:
Թափոնների կառավարման արդյունավետ մեթոդների մշակման և ներդրման աշխատանքների սկսում:
7. Համայնքային կրթական ծրագրերի իրականացում:
Բնակչության իրազեկության մակարդակի բարձրացում՝ ներգրավվածությունը թափոնների տեսակավորման և վերամշակման գործընթացներում ապահովելու նպատակով:

- ՈՒԺԵՂ և ԹՈՒՅԼ ԿՈՂՄԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

8. Տեղական իշխանության կողմից ցուցաբերվող աջակցությունը՝ թափոնների կառավարման նորագույն և արդյունավետ մեթոդների ներդրմանը:
9. Աղբավայրի ոչ սանիտարական պայմանները, որոնք ներկայումս հնարավոր վտանգներ են ստեղծում շրջակա միջավայրի և առողջության համար:

- ՏԵՍԼԱԿԱՆԻ և ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Ապարան համայնքում ստեղծել կայուն, արդյունավետ և էկոլոգիապես մաքուր թափոնների կառավարման համակարգ, որը կհամապատասխանի բնակիչների առողջության և բարեկեցության պահանջներին՝ պահպանելով բնական միջավայրը:

Նպատակներ

- Բարձրացնել թափոնների հավաքման և հեռացման արդյունավետությունը՝ ապահովելով դրանց ժամանակին և պատշաճ անցում նոր համակարգերի:
- Արդիականացնել և համապատասխանեցնել գործող աղբավայրը սանիտարահիգիենիկ պայմաններին համապատասխան
- Նպաստել թափոնների տարանջատմանը և վերամշակմանը՝ աջակցելով շրջակա միջավայրի պաշտպանությանն ու ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը

1.3 ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ

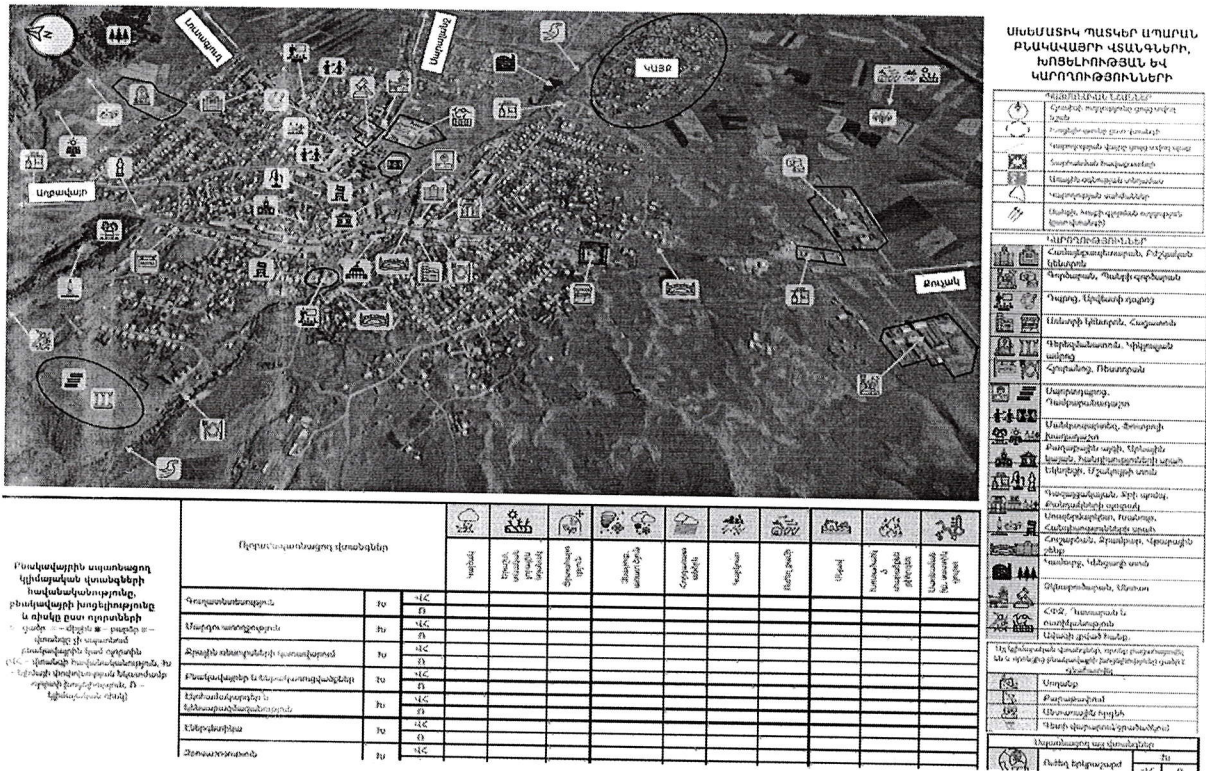
ա. Պլանավորման տարածքի նկարագրություն

Աղյուսակ 2

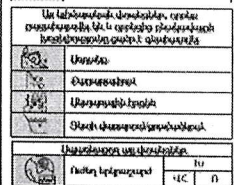
	Ընդհանուր տարածք	Քաղաքային	Գյուղական	Արդյունաբերական	Գյուղատնտեսական	Կանաչ, անտառային
Տարածքը (հա)	5.74	+		-	+	-
Տարածքը (հա)	4.39		+			
Տարածքը տոկոսով ընդհանուրից (%)	70 %	+	+	-	+	-

բ. Աշխարհագրական սահմաններ

Քարտեզի վրա անհրաժեշտ է նշել տարածքի աշխարհագրական սահմանները և տեղադրել ենթաբաժնում /տպագիր քարտեզի պատճեն նշումներով կամ էլեկտրոնային տարբերակը/: Քարտեզը պարտադիր է:

ք.Ապարան

[illegible]

Թափոն գոյացնող հիմնական աղբյուրների տեսակները	Քանակ	Նշումներ
Բնակելի նպատակային նշանակության շինություններ	5134	-
Բազմաբնակարան բնակելի շենքեր	36	-
Անհատական բնակելի տներ	5098	-
Ոչ բնակելի նպատակային նշանակության շինություններ	214	-
Առևտրի, հանրային սննդի և կենցաղային ծառայությունների մատուցման շինություններ	104	-

Հյուրանոցային և հյուրատնային տնտեսություններ, սպորտի համարանախատեսված, տրանսպորտի բոլոր տիպերի կայանների շինություններ	22	-
Վարչակառավարչական, ֆինանսական, կապի, ինչպես նաև առողջապահության համար նախատեսված շինություններ	35	-
Արտադրական, արդյունաբերական և գյուղատնտեսական նշանակության շինություններ	9	-
Գիտակրթական, մշակութային և գրասենյակային նշանակության շինություններ	36	-
Շինություններ, որտեղ իրականացվում է մեկից ավելի, առանձնացված տնտեսական գործունեություն	15	-

1.4. ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ ԵՎ ԲԱՂԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Աղբահանության պլանավորման շրջանակներում թափոնների քանակի և բաղադրության պարզորոշումը և գնահատումը հանդիսանում են առաջնային նպատակներ, քանի որ դրանք օգնում են նվազեցնել թափոնների ձևավորման մակարդակը, բարելավել տեսակավորման և վերամշակման հնարավորությունները:

ա. Համայնքում գոյացող թափոնների քանակը և դրա փոփոխությունը հաշվարկվում են հետևյալ չափանիշներով՝

- մեկ տարում գոյացող թափոնների ընդհանուր զանգվածը (տոննա/տարեկան)
- մեկ տարում գոյացող թափոնների կշիռը մեկ բնակչի հաշվով (մարդ/կգ/տարի)
- մեկ օրում գոյացող թափոնների կշիռը մեկ բնակչի հաշվով (մարդ/կգ/օր)

Բաղադրությունն ընդունված է ներկայացնել տոկոսով՝ ըստ յուրաքանչյուր բաժնեմասի ընդհանուր զանգվածի չափաբաժնի:

բ. Թափոնների բաղադրության հիմնական տեսակները/հոսքերը

- **Կոշտ կենցաղային թափոն՝** աղբամաններում կուտակվող կոշտ կենցաղային թափոն՝ «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված թափոն,
- **Խոշոր եզրաչափի թափոն՝** 1խմ և ավել ծավալով թափոն, որը չի տեղադրվում աղբամանում,
- **Շինարարական աղբ՝** քաղաքաշինական և շինարարական գործունեության հետևանքով առաջացող աղբ,

- **Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն,**
- **Փաթեթավորման թափոն՝** կոմերցիոն գոտում գոյացող փաթեթավորման թափոն,
- **Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն (ԷԷՍ)՝** չշահագործվող սարքավորում, որը սնուցվում է էլեկտրական ցանցից կամ մարտկոցից,
- **Կենսաբանական թափոն՝** կենդանական ծագման պարենային և ոչ պարենային հումքի վերամշակումից ստացված թափոններ, ինչպես նաև անասնապահական, թռչնաբուծական և ձկնաբուծական ձեռնարկությունների գործունեության հետևանքով առաջացած թափոններ
- **Պարտեզային թափոն՝** այգիների, պուրակների և այլ կանաչ տարածքներից հավաքված թափոն, այդ թվում՝ էտման թափոն, տերևներ և այլ նմանատիպ թափոն,
- **Անվադողեր՝** մարդատար, բեռնատար մեքենաների և հեծանիվների շահագործումից դուրս եկած անվադողեր
- **Վտանգավոր թափոն՝** (բացի ԷԷՍ թափոնից)՝ ներկեր, քիմիկատներ, դյուրավառ նյութեր, բժշկական թափոն և այլն, հնարավոր ցանկը ներկայացված է հավելվածում:

Պլանավորման տարածքում ներկայացված են թափոնների բաղադրությունը՝ տոկոսներով ըստ ընդհանուրի *Տե՛ս Աղույսակ 5:*

Աղյուսակ 5

I Թափոնի տեսակը	%	II Թափոնի տեսակը՝ մանրակրկիթ բաղադրության ուսումնասիրության դեպքում	%
Օրգանական	85	Խոհանոցային	-
		Այգիներից պուրակներից և այլ կանաչ տարածքներից	-
Թուղթ և ստվարաթուղթ	5		-
Պլաստիկ	5	Պլաստիկ շշեր	-
		պոլիէթիլենային փաթեթավորումներ	-
		Պլաստիկ տարաներ	-
Ապակի	2		-
Մետաղ	2		-
Այլ թափոն	1	Էլեկտրական	-
		տեքստիլ	-
		փայտ	-
		վտանգավոր	-

	Այլ	-
--	-----	---

1.5 ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Աղբահանության կառավարման համակարգում թափոնների արդյունավետ գործածությունը ենթադրում է բոլոր փուլերի մանրակրկիտ պլանավորում՝ դրանց առաջացումից մինչև վերամշակում կամ վերջնական վերացում: Համապատասխան ռազմավարական մոտեցումները օգնում են հասնել թափոնների կառավարման օպտիմալ լուծումների՝ վերամշակման և տնտեսական միտումների համատեքստում: Ստորև ներկայացված են թափոնների գործածության հիմնական ձևերը և դրանց պատկերացումները:

Պլանի մշակման մեջ օգտագործվող թափոնների գործածության ձևերը և դրանց նկարագրությունները բերվում են ստորև՝ 6-րդ աղյուսակում:

Աղյուսակ 6

	Թափոններ գործածության ձև	Նկարագրություն
I	Խառը, չտեսակավորված հավաքում և տեղափոխում	Թափոնների խառը հավաքում և հեռացում օպերատորի կողմից դեպի աղբավայր կամ տեսակավորման կենտրոն: Ինչպես նաև թափոն առաջնացնողի կողմից աղբի ինքնափոխադրում դեպի տեսակավորման կենտրոն
II	Թափոնների տեսակավորված հավաքում և տեղափոխում	Սկզբնաղբյուրում թափոնների տեսակավորված հավաքում կամ թափոն առաջացնողի կողմից տեղափոխում դեպի տեսակավորման կենտրոն
III	Թափոնների վերաօգտագործում և վերակիրառում	Ապրանքի բազմակի օգտագործման ի սկզբանե տրված նպատակով (օրինակ՝ ապակե շիշ, սովաբաթղթե տուփ և այլն): Ինչպես նաև երբ այլ անձանց համար անցանկալի, ոչ պիտանի նյութերը, դրվում են տնտեսական շրջանառության մեջ այլ նպատակներով:
IV	Թափոնների վերամշակում և օգտահանում	Երբ տեխնոլոգիական գործընթացների արդյունքում փոխվում են թափոնների ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական հատկությունները և դրանք օգտագործվում են որպես երկրորդային նյութ - վերամշակման միջոցով կենսազազի, բրիկետների, պելետի, բիոդիզելի, այլ վառելիքի ստացում - սննդային թափոնների աէրոբ մշակման (կոմպոստացման) միջոցով պարարտանյութի ստացում կամ չեզոքացում - ջերմային մշակման (կիզման) միջոցով ջերմային կամ էլեկտրական էներգիայի ստացում
IV	Վտանգավոր թափոնների չեզոքացում/վնասազերծում /	Թափոնների վտանգավոր հատկությունների նվազեցում կամ վերացում՝ մեխանիկական, ֆիզիկաքիմիական կամ կենսաբանական

		մշակման միջոցով
VI	Թափոնների տեղադրում ոչ սանիտարական աղբավայրում	տեղադրում քաղաքաշինական, բնապահպանական և սանիտարական նորմերին չհամապատասխանող աղբավայրում
VII	Տեղադրում սանիտարական աղբավայրում	տեղադրում քաղաքաշինական, բնապահպանական սանիտարական նորմերին համապատասխանող աղբավայրում

ա. Թափոնների քանակն ըստ հիմնական տեսակների և դրանց գործածության ձևերի

Սույն ենթաբաժնում 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ ենթակետերում ներկայացված տեղեկատվության հիման վրա կազմվել է ամփոփ տեղեկատվական աղյուսակ, որը ներառում է թափոնների քանակը, տեսակները և գործածության ձևերը՝ ըստ ցուցադրած ձևերի և դրանց համապատասխանող բնութագրերի (Տե՛ս Աղյուսակ 7):

Աղյուսակ 7

[illegible]

բ. Աղբահանության և կոշտ թափոնների հետ գործածություն

Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համար կարևոր է, որ մանրամասնորեն նկարագրվեն և գնահատվեն թափոնների գործածության առանձին փուլերը, դրանց համար անհրաժեշտ կարողությունները, ենթակառուցվածքները և ռեսուրսները, ինչպես նաև դրանցում ներգրավված դերակատարների դերը, իրավասության շրջանակները և պատասխանատվության չափը:

➤ Աղբահանություն և կոշտ կենցաղային թափոնների հավաքում

ՀՀ համայնքներում աղբի հավաքումը սովորաբար կատարվում է՝

- փողոցներում և բակերում տեղակայված աղբամաններից
- բազմահարկ բնակելի շենքերի աղբամուղի խցերից
- բնակելի տներից և կազմակերպություններից գրաֆիկով կամ պատվերով ժամանող աղբատարների միջոցով
- ինքնափոխադրմամբ՝ երբ թափոն գոյացնողը կազմակերպում է իր գոյացած թափոնի փոխադրումը տեսակավորման, վերամշակման, օգտահանման կենտրոններ:

Կարևոր է գնահատել նաև, թե պլանավորման տարածքի բնակչության ո՞ր մասն է օգտվում թափոնների հավաքման ծառայությունից: Ապարան համայնքում աղբի հավաքումը հիմնականում իրականացվում է հետևյալ եղանակներով (Տե՛ս Աղուսյակ 8):

Աղուսյակ 8

Թափոնների հավաքման մեթոդ	Ծառայությունից օգտվող բնակչություն (%)	Տեսակավորված հավաքում (տոննա)	Տեսակավորված հավաքում (%)	Չտեսակավորված հավաքում (տոննա)	Չտեսակավորված հավաքում (%)	Նշումներ
Աղբամաններից	40	1.3	5	1368.75	95	-
Աղբախցերից	30	-	-	20.5	100	-
Գրաֆիկով՝ տնից կամ կազմակերպությունից	90	-	-	-	-	-
Պատվերով՝ տնից կամ կազմակերպությունից	-	-	-	-	-	-
Ինքնափոխադրում	-	-	-	-	-	-

➤ Աղբահանություն իրականացնող օպերատորներ

Աղյուսակ 9

Օպերատորի անվանում	Սպասարկվող համայնքներ/ բնակավայրեր	Սպասարկվող տարածքի բնակչության թիվ	Օպերատորի աղբատար մեքենաների թիվը	Օպերատորի աղբատար մեքենաների տեսակն, տարողությունը (բաց/փակ թափքով, կոմպակտորեն)	Հավաքվող թափոնների տեսակները/ խառը, տեսակավորված պլաստիկ, թուղթ..., շինարարական և այլն հավաքում	Օպերատորի աշխատանքի գնահատական (1-ից 5)	Նշումներ
1 «ԱՊԱՐԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ» ՀՈԱԿ	21 գյուղական և 1 քաղաքային բնակավայր	25 580	8	4 – բաց թափքով 4- բազմաֆունկցիոնալ աղբահավաք	Հիմնականում խառը, մոտ 5% վերամշակվում է/թուղթ/	5	-

➤ Աղբի տեղափոխման սխեմաներ

Աղյուսակ 10

Թափոնի տեսակ	Հեռավորություն մինչև աղբավայր, կմ	Հեռավորություն մինչև փոխաբեռնման կայան, կմ	Հեռավորություն մինչև տեսակավորման կենտրոն, կմ	Հեռավորություն մինչև այլ գործածության կայանք /վերամշակման գործարան և այլն/ կմ	Նշում ինքնափոխադրման մասին
Կոշտ կենցաղային թափոն	5.5	-	-	-	
Խոշոր եզրաչափերի թափոն					
Շինարարական աղբ	5.5	-	-	-	
Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն					
Անվադողեր					
Փաթեթավորում և փաթեթվածք					
Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն					

➤ Վերօգտագործում և նախապատրաստում վերօգտագործման կամ վերակիրառման համար

Աղյուսակ 11

Արտադրողի անվանում	Արտադրանքի տեսակ	Վերադարձվող բաղադրիչ (ապակե, պլաստիկե տարա, փաթեթավորում և այլն)	Վերադարձի/հավաքման մեխանիզմ (ընդունվում է գործարանում, խանութում, ընդունման կետերում)	Սպառողի համար վերադարձի հարմարություն (անհարմար, հարմար)	Նշումներ
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-

➤ Վերանորոգման կարողություններ

Աղյուսակ 12

Արտդրանքի տեսակ	Վերանորոգման կետերի թիվ	Նշումներ
սառնարան	1	-
Լվացքի մեքենա	1	-
Այլ կենցաղային տեխնիկա	2	-
Հագուստ կոշիկ	3	-
Կահույք	2	-
Ավտոպահեռասամասեր	8	-
Շինարարություն /պատուհան, դուռ, տանիք և այլն	6	-

➤ Թափոնների ոչ ֆորմալ տեսակավորում և օգտահանում

Սույն ենթաբաժնում նկարագրվում է ոչ ֆորմալ հատված կողմից իրականացվող թափոնների տեսակավորման և օգտահանման գործունեությունը, ինչպես աղբավայրերում, այնպես էլ աղբամաններից, բակերից, խանութների տարածքներից և այլն:

Աղյուսակ 13

Տեսակավորվող թափոնի տեսակ	Հավաքվում է ընդունման կետում (այո/ոչ)	Հավաքվում է աղբամաններից (այո/ոչ)	Հավաքվում է սպասարկման օբյեկտներից (այո/ոչ)	Հավաքվում է աղբավայրերում (այո/ոչ)
Ապակի	Այո	Այո	Այո	Այո
Պլաստիկ	Այո	Այո	Այո	Այո
Մետաղ	Այո	Այո	Այո	Այո
Թուղթ	Այո	Ոչ	Այո	Ոչ
Ավտոմեքենայի մարտկոց	-	-	-	-
Այլ թափոններ /նշել/	-	-	-	-

➤ Թափոնների գործածության կայանքներ

Աղյուսակ 14

Թափոնների գործածության կայանքներ	Առկայություն (պլանավորման տարածքում առկա է/առկա չէ, առկա է այլ տարածքում)	Հզորություն, հազ տ/տարի	Հեռավորություն պլանավորման տարածքից, կմ	Նշումներ
Տեսակավորման կենտրոն	-	-	-	-
Ապակու վերամշակման կայանք	-	-	-	-
Մետաղի վերամշակման կայանք	-	-	-	-
Պլաստիկի վերամշակման կայանք	-	-	-	-
Թղթի վերամշակման կայանք	-	-	-	-
Կոմպոստացման կայանք	-	-	-	-
Կենսազազի արտադրման կայանք	-	-	-	-
Աղբակիզման կայանք	-	-	-	-
Վնասազերծման/վերացման կայանք	-	-	-	-
Փոխաբեռնման կայան	-	-	-	-
Աղբավայր	-	-	-	-
Այլ /նշել/	-	-	-	-

➤ Աղբավայրեր և աղբանոցներ

Սույն ենթաբաժնում նկարագրվում են պլանավորման տարածքում առկա բոլոր աղբավայրերը/ աղբանոցները, ինչպես նաև պլանավորման տարածքից դուրս գտնվող այն աղբավայրերը, որոնք սպասարկում են պլանավորման տարածքում գտնվող համայնքները և բնակավայրերը:

Աղյուսակ 15

Աղբավայր /գտնվելու վայրը/	Շահագործող համայնքներ /բնակավայրեր	Աղբավայրի մակերես, հա	Տեղադրվող աղբի տեսակ	Ստեղծման իրավակա ն հիմք /որոշման համար, ամսաթիվ /	Սեփականության /օգտագործման իրավունք	Շահագործողի անվանում	Աղբի տեղադրման վճարը /ՀՀ դրամ/տոննա	Դեպի աղբավայր տանող մուտքի ճանապարհա տվածի վիճակը
ք.Ապարան	Ապարան Նիգավան Մելիքյուղ Սարալանջ Լուսապյուղ Կայք Վարդենիս Չքնաղ Ձորագլուխ Թթուջուր	5.74	Կոշտ, կենցաղային և թափոններ	-	համայնքային	Ապարան կոմունալ ծառայության ՀՈԱԿ	100 ՀՀ դրամ գյուղական բնակավայր 200 ՀՀ դրամ քաղաքային և բնակավայր	Բավարար

	Եղիպատրուշ Քուչակ						ր	
գ. Շենավան	Երնջատափ, Շողակն, Ափնագյուղ, Արայի, Վարդենուտ. Արագած, Ծաղկաշեն, Վարդենուտ Շենավան, Ջրամբար, Հարթավան	4.39	Կոշտ, կենցաղայի ն թափոններ	-	համայնք ային			Բավարար

➤ **Պատասխանատվության փաստացի բաշխումը**

Պլանի նպատակային մշակման և արդյունավետ իրականացման համար կարևոր է հստակ սահմանել Պլանում այս կամ այն կերպ ներգրավված անձանց՝ շահակիրների, պատասխանատուների, իրականացնողների միջև պատասխանատվության շրջանակները: Պլանով նախատեսված տարբեր գործողություններ և թափոնների գործածության տարբեր փուլեր ենթադրում են տարբեր պատասխանատուներ և շահակիրներ:

Աղյուսակ 16

Պատասխանատուներ	Իրազեկ ության բարձրացում (%)	Խառը հավաքում (%)	Տեսակ ավորված հավաքում (%)	Տեղա փոխում (%)	Տեսակավորում /գործարանային/ (%)	Վերաօգտագործում /կրկնաօգտագործում (%)	Վերամշակում և/կամ օգտահանում (%)	Վտանգավոր թափոնների վնասագեցում/ վերացում (%)	Տեղադրում աղբավայրում (%)
ՏԻՄ	80	90	10	100	-	5	5	-	90
Մանսավոր հատված	40	100	-	5	-	-	-	-	100
Արտադրող	30	100	-	-	-	-	-	-	100
Բնակչություն	10	80	-	-	-	-	-	-	-

➤ **Աղբահանության և կոշտ թափոնների տեղական կառավարման մեջ շահակիրների ներգրավվածությունն ըստ թափոնների տեսակների գործածության**

Սույն ենթաբաժնում ներկայացվում է թափոնների հիմնական տեսակների կառավարման համապատասխան փուլում ներգրավված դերակատարներին: Դերակատարները ներառում են վերոհիշյալ 4 խումբը՝

- ՏԻՄ
- Մասնավոր հատված /ՄՀ/,
- Բնակչություն /Բն/
- Քաղաքացիական հասարակական կազմակերպություն /ՔԿ/

Դրա հետ մեկտեղ, եթե գործում է արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվության սխեման, ապա համապատասխան վանդակում պետք է նշվի նաև ԱԸՊ: Օրինակ, եթե փաթեթավորման որոշ թափոնների դեպքում Պլանավորման տարածքում գործում է ԱԸՊ, իսկ մնացած փաթեթավորման թափոնների հավաքումը կազմակերպում է ՏԻՄ-ը, ապա 17-րդ աղյուսակի համապատասխան վանդակում պետք է նշել՝ ՏԻՄ, ԱԸՊ:

Աղյուսակ 17

Թափոնի տեսակ	Իրազեկության բարձրացում	Խառը հավաքում	Տեսակավորված հավաք	Տեղափոխում	Վերաօգտագործում /կրկնօգտագործում	Վերամշակում և/կամ օգտահանում	Տեղադրում արավայրում
Կոշտ կենցաղային թափոն	ՏԻՄ	ՏԻՄ	ԲՆ	ՏԻ Մ	ԲՆ	ՔԿ	ՏԻՄ
Խոշոր եզրաչափերի թափոն							
Շինարարական աղբ	ՏԻՄ	ՏԻՄ	ԲՆ	ՏԻ Մ	-	-	ՏԻՄ
Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն							
Անվադողեր							
Փաթեթավորում և փաթեթվածք							
Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն							
Կենսաբանական թափոն							
Վտանգավոր թափոններ							

➤ **Անձնակազմի կարողությունների գնահատում**

Արդյունավետ պլանավորման համար կարևոր է հստակ գնահատել Աղբահանության և կոշտ թափոնների տեղական կառավարման մեջ ներգրավված տեղական ինքնակառավարման մարմինների համապատասխան անձնակազմի կարողություններն ըստ անհրաժեշտ հմտությունների մակարդակի (Աղյուսակ 18):

Աղյուսակ 18

Հմտություն/ ոլորտ	Համապատասխան գիտելիքներ ու հմտություն ունեցող աշխատակիցների թիվը	Գիտելիքների ու հմտությունների ներկայիս մակարդակ (1-շատ ցածր, 2-ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց)	Նշումներ
Թափոնների կառավարման գիտելիքներ	5	3	-
ՀՀ օրենսդրության իմացություն	5	3	-
Տվյալների հավաքագրում	2	3	-
Համակարգչային քարտեզագրում	1	3	-
Գնումների կազմակերպում	2	4	-
Պայմանագրերի կառավարում	5	4	-
Գործառնական հմտություններ	3	4	-
Ֆինանսական վերլուծության իմացություն	4	4	-

➤ **Աղբահանության և կոշտ թափոնների գործածության քարտեզ**

Արդյունավետ լոգիստիկ լուծումներ գտնելու տեսանկյունից ԿԹ պլանավորման համար կարևոր է թափոնների գործածության օբյեկտների տեղակայման հստակ տեղեկատվությունը, ինչպես նաև վերջիններիս տեսողական վերապատկերումը քարտեզի վրա: Համակարգչային քարտեզագրման կարողությունների բացակայության դեպքում անհրաժեշտ է պլանավորման տարածքի տպագիր քարտեզի վրա կատարել համապատասխան նշումները և պատճենի տեսքով տեղադրել եսույն ենթաբաժնում: Միաժամանակ, ՏԿԵ նախարարության նախաձեռնությամբ մշակվել և փորձնական գործարկվել է մի քանի համայնքներում ծրագրային գործիք, որը աստիճանաբար նախատեսվում է ներդնել բոլոր համայնքներում: Գործիքը ներառում է պլանավորման տարածքում առկա թափոն առաջացնող բոլոր օբյեկտները, թափոնների գործածության համապատասխան տեսակների կայանքները, աղբավայրերը, դրանց մոտեցնող ճանապարհները, աղբամանների տեղադիրքը, մեքենասարքավորումները և այլն: Այն հնարավորություն է տալիս ծրագիրը սպասարկող աշխատակցին աղբահանության կառավարման համար անհրաժեշտ մեքենաների, սարքավորումների, նյութերի ընտրությամբ, այլ անհրաժեշտ տեղեկատվության ներմուծմամբ ստանալ աղբահանության լավագույն սխեման,

իրականացնել գնումների և ֆինանսական պլանավորում, արդյունավետ վերահսկողություն աղբահանության գործընթացի նկատմամբ:

1.6. ԻՐԱՁԵԿՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Թափոնների կայուն կառավարում ապահովելու կարևորագույն նախապայման է ինչպես բնակչության, այնպես էլ կառավարման համար պատասխանատու անձնակազմի իրազեկվածության անհրաժեշտ աստիճանը:

Պատասխանատուների իրազեկվածությունը կարևոր է Պլանը մշակելիս խնդիրները ճիշտ գնահատելու, լուծման առաջնահերթությունները հստակ սահմանելու և հետևողականորեն իրականացնելու համար:

Բնակչության իրազեկվածությամբ մեծապես պայմանավորված են սկզբնաղբյուրում թափոնների առաջացումը նվազագույնի հասցնելու, տեսակավորված հավաքելու, վերօգտագործելու հաջողությունները՝ հետևապես և Պլանի իրականացման հաջողությունը:

Իրազեկվածության աստիճանի գնահատման միջազգայնորեն հաջողված մեթոդ է բնակչության սոցիալական տարբեր խմբերում, տարբեր գործունեություն իրականացնող տնտեսվարողների, ինչպես նաև Պլանի մշակման և իրականացման համար պատասխանատու անձնակազմի շրջանում հարցումներ իրականացնելը՝ նախապես մշակված հարցաշարերով: Հարցաշարերը պետք է ուղղված լինեն թափոնների կառավարման խնդիրների վերաբերյալ առկա գիտելիքների աղբյուրների, տեղեկացվածության, վերաբերմունքի և ակնկալիքների, ինչպես նաև թափոնների կառավարման առկա իրավիճակից բնակիչների և տնտեսվարողների գոհունակության աստիճանի գնահատմանը, ինչպես նաև պարունակեն տեղեկություններ այն լրացնողի/հարցվողի տարիքի, կրթության, մասնագիտության, զբաղվածության/ աշխատավայրի վերաբերյալ: Հարցման արդյունքներն ամփոփվում են Աղյուսակ 19-ում և ներառվում Պլանում: Կախված հարցվողից՝ Պլանի մշակման և իրականացման պատասխանատուներն ըստ անհրաժեշտության, կարող են հարցաշարում ներառել լրացուցիչ հարցեր:

Հարցման (իրազեկվածության գնահատման) արդյունքները պետք է հիմք հանդիսանան Պլանում իրազեկվածության բարձրացման ծրագրերի նախատեսման, դրանց թիրախների սահմանման համար: Դրանք կարող են ուղղված լինել, օրինակ՝ թափոնների կայուն կառավարման ոլորտում գիտելիքների ընդլայնմանը, տնտեսվարողների կողմից քաղաքացիների որևէ վարքագծի խրախուսմանը (օրինակ՝ ապակե տարան ընդունման կետ վերադարձնելու դեպքում արտադրողի կողմից զեղչերի տրամադրում) կամ տնտեսվարողների,

ՏԻՄ-ի կողմից «պատժի» գործիքի կիրառմանը (օրինակ՝ քաղաքացիների կողմից պլաստիկ փաթեթավորում/փաթեթվածք ընտրելու դեպքում ապրանքի արժեքի բարձրացում, վարչական իրավախախտումների մասին օրենսդրությամբ նախատեսված գործիքներ):

Աղյուսակ 19

Հարցեր	Իրազեկվածության/գոհունակության աստիճան /1-շատ ցածր, 2-ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց/	Նշումներ/ առաջարկություններ
1. Թափոնների կառավարման վերաբերյալ առկա գիտելիքների աղբյուրներ		
Կրթության տարբեր աստիճաններ (նախադպրոցական, դպրոցական, բուհական)	3	-
Սոցիալական գովազդներ	-	-
Պաշտոնական տեղեկատվություն ՀՀՄ-ներով	-	-
Քաղաքացիական կազմակերպությունների գործունեություն	3	-
2. Թափոնների կառավարման վերաբերյալ տեղեկացվածություն		-
Թափոնների թերի կառավարման բնապահպանական ազդեցությունները	3	-
Թափոնների թերի կառավարման սոցիալական ազդեցությունները	3	-
Թափոնների թերի կառավարման տնտեսական ազդեցությունները	2	-
Թափոնները աղբավայր հեռացնելու ազդեցությունները	3	-
Թափոնների հիերարխիայի իմացություն	4	-
Օրենսդրության խրախուսող գործիքներ	-	-
Օրենսդրության պատժիչ գործիքներ	2	-
Թափոնների կառավարման ոլորտում իրականացվող բնապահպանական ծրագրեր	4	-
3. Թափոնների կայուն կառավարման վերաբերմունք և ակնկալիքներ		-
Թափոնների կայուն կառավարման կարևորությունը	4	-
Թափոնների տեսակավորման օգուտները	2	-
Թափոնների վերօգտագործման օգուտները	3	-
Թափոնների վերամշակման, օգտահաման օգուտները	-	-
Իրազեկվածության արշավների օգուտները	4	-
4. Բնակիչների և տնտեսվարողների գոհունակություն		-

Աղբամանների տեղակայվածություն	4	-
Աղբամանների վիճակ	4	-
Չտեսակավորված թափոնների հավաքման հաճախականություն	4	-
Տեսակավորված թափոնների հավաքում	2	-
Համայնքի սանիտարական վիճակ	5	-
Աղբահանության վճար	100 ՀՀ դրամ գյուղական բնակավայրերում, 200 ՀՀ դրամ քաղաքային բնակավայրում	Քաղաքային բնակավայրում աղբահանությունը իրականացվում է ամենօրյա գրաֆիկով իսկ գյուղական բնակավայրերում շաբաթը 2-ից 3 անգամ հաճախականությամբ
Մատուցված ծառայությունների ընդհանուր վիճակ	5	-

1.7. ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵ

Սույն բաժնում ներկայացվում է Պլանավորման տարածքում ֆինանսատնտեսական նկարագիրը:

ա. Աղբահանության եկամուտների և ծախսերի ընդհանուր նկարագրություն

Աղյուսակ 20							
Տարի	Փաստացի բնակչության թիվ	Աղբահանության սահմանված վարձավճարը, դրամ/անձ	Գործող տնտես վարող սուբյեկտների թիվը	Աղբահանության համակարգում ընդգրկված տնտեսվարող սուբյեկտների թիվը /աղբահանության պայմանագիր /	Վարձավճարների հավաքման ընդհանուր ծախսեր, դրամ/տարի	Աղբի հավաքման և տեղափոխման ծախս, դրամ/տարի	Աղբավայրում աղբի տեղադրման ծախս, դրամ/տոննա
2024	25 580	100 ՀՀ դրամ գյուղական բնակավայրեր 200 ՀՀ դրամ քաղաքային բնակավայր	271	271	3 150 000	71 969 328	600 000

բ. Հավաքագրում և ծախսեր

Սույն ենթաբաժնում ներկայացվում է աղբահանության և թափոնների կառավարման եկամուտներն ու ծախսերը վերջին երկու-երեք տարվա ընթացքում (Աղյուսակ 21):

Աղյուսակ 21

Տարի	Եռամսյակ	Աղբահանության եկամուտ/ հավաքագրում						Եկամուտ վերամշակման ենթակա թափոնների վաճառքից	Աղբահանության ծախս		Սանիտարակա և մաքրման ծախս	
		Բնակչություն			Տնտեսվարող սուբյեկտներ				Պլան	Փաստ	Պլան	Փաստ
		Պլան	Փաստ	%	Պլան	Փաստ	%					
2022	1-ին եռ.	4 975 000	2 211 450		1 725 000	798 966						
	2-րդ եռ.	4 975 000	3 181 190		1 725 000	1 036 871						
	3-րդ եռ.	4 975 000	4 029 652		1 725 000	936 740						
	4-րդ եռ.	4 975 000	4 728 540		1 725 000	1 444 481						
Տարեկան 2022թ.		19 900 000	14 150 832		6 900 000	4 217 067						
2023	1-ին եռ.	5 300 000	2 159 124		1 725 000	935 319						
	2-րդ եռ.	5 300 000	2 392 246		1 725 000	1 282 419						
	3-րդ եռ.	5 300 000	4 017 845		1 725 000	997 467						
	4-րդ եռ.	5 300 000	6 881 637		1 725 000	2 667 346						
Տարեկան 2023թ.		21 200 000	15 450 852		6 900 000	5 882 551						
2024	1-ին եռ.	7 290 000	2 313 826		2 187 500	2 171 717						
	2-րդ եռ.	7 290 000			2 187 500							
	3-րդ եռ.	7 290 000			2 187 500							
	4-րդ եռ.	7 290 000			2 187 500							
Տարեկան 2024թ.		29 160 000			8 750 000							

գ. Թափոնների գործածության հասանելի տարբերակների արժեքներն ըստ տեսակների

Թափոնի տեսակ	Խառը հավաքում (դր/տ)	Տեսակավորված հավաքում (դր/տ)	Տեղափոխում (դր/տ)	Տեսակավորում և /գործարանային/ (դր/տ)	Վաճառք որպես հումք (դր/տ)	Վերամշակում/ օգտահանում (տոն/տ)	Վնասագերծում (դր/տ)	Տեղադրում աղբավայրում (դր/տ)
Կոշտ կենցաղային թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-
Խոշոր եզրաչափերի թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-
Շինարարական աղբ	-	-	-	-	-	-	-	-
Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն	-	-	-	-	-	-	-	-
Անվադողեր	-	-	-	-	-	-	-	-
Փաթեթավորում և փաթեթվածք	-	-	-	-	-	-	-	-
Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-
Կենսաբանական թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-
Վտանգավոր թափոններ	-	-	-	-	-	-	-	-

դ. Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման ինքնարժեքը

Թափոնների կառավարման ինքնարժեքի հաշվարկը Պլանի պարտադիր բաղկացուցիչ մասն է: Այն հաշվարկվում է՝ 23-րդ աղյուսակը լրացնելով:

Աղյուսակ 23

	Կոշտ կենցաղային թափոն	Խոշոր եզրաչափեր ի թափոն	Շինարարակ ան աղբ	Շահագործումի ց դուրս եկած ավտոմեքենան եր, մետաղական ջարդոն	Անվադր ղեր	Փաթեթավոր ում և փաթեթվածք	Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն	Կենսաբան ական թափոն	Վտանգավ որ թափոններ
Աշխատուժ, դրամ/տարի	22 800 000	-	7 680 000	-	-	-	-	-	-
Արտահագուստ և գործիքներ, դրամ /տարի	1 500 000	-	500 000	-	-	-	-	-	-
Տեխնիկա շահագործում և պահպանում դրամ /տարի	1 500 000	-	1 000 000	-	-	-	-	-	-
Վառելիքի ծախս դրամ /տարի	4 000 000	-	2 500 000	-	-	-	-	-	-
Աղբամանների շահագործում և պահպանում դրամ /տարի	600 000	-	-	-	-	-	-	-	-
Վարչական ծախսեր, դրամ/տարի	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Բնապահպանական հարկ	750 360	-	750 360	-	-	-	-	-	-
		-		-	-	-	-	-	-
Թափոնի գոյացում տոննա/տարի	575	-	120,75	-	-	-	-	-	-
Մեկ անձի կողմից գոյացվող թափոնի քանակ /կգ/տարի	25	-	35	-	-	-	-	-	-

1.8 ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման ծրագրի արդյունավետությունն ապահովելու կարևորագույն բաղադրիչներից է մշտադիտարկումն ու արդյունքների գնահատումը: Այս գործընթացը հնարավորություն է տալիս հստակ գնահատել ռազմավարական նպատակների իրագործման ընթացքը, բացահայտել հնարավոր խնդիրներն ու առաջարկել համապատասխան լուծումներ՝ համակարգի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով:

Քանի որ այս պլանը համայնքում մշակվում և ներդրվում է առաջին անգամ, նախկինում սահմանված նպատակների իրագործման վերաբերյալ գնահատման հնարավորություն չկա: Սակայն որպես համեմատության հիմք, դիտարկվում են պլանով և ռազմավարությամբ սահմանված թիրախները, որոնք հիմք կհանդիսանան թափոնների կառավարման գործընթացի գնահատման համար:

ա. Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համակարգի ունակությունը՝ հասնելու ռազմավարական նպատակներին

Թափոնների կառավարման պլանը համայնքում նոր է ներդրվում, ուստի նախորդ պլանավորման արդյունքների գնահատումը բացակայում է: Այնուամենայնիվ, ծրագրի իրականացման ընթացքում կկատարվի թափոնների կառավարման յուրաքանչյուր տեսակի և գործածության ձևի մանրակրկիտ մշտադիտարկում:

Առանձնահատուկ ուշադրություն կդարձվի աղբավայր հեռացվող և տեղադրվող, այդ թվում՝ սանիտարական աղբավայրում տեղադրվող թափոնների քանակի նվազեցմանը, քանի որ այս ցուցանիշները համարվում են կայուն թափոնների կառավարման ամենակարևոր ցուցիչներից մեկը:

Արդյունքների գնահատման նպատակով նախատեսվում է ստեղծել հստակ և կառուցակարգված մշտադիտարկման մեխանիզմ, որը ներառում է տվյալների հավաքագրում, վերլուծություն և համեմատություն՝ պլանի թիրախային ցուցանիշների հետ: Սույն մեխանիզմը կապահովի թափոնների կառավարման համակարգի շարունակական բարելավումը և դրա արդյունավետության բարձրացումը՝ հիմք դնելով համայնքի կայուն զարգացմանը:

- եթե աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համակարգն արդեն իսկ հասել է սահմանված նպատակին՝ սահմանված չափաքանակի 90-100%-ը
- եթե աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համակարգն ունակ է հասնելու սահմանված նպատակին՝ սահմանված չափաքանակի 30-89%-ը
- եթե աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համակարգն ունակ չէ հասնելու սահմանված նպատակին՝ սահմանված չափաքանակի 0-29%-ը

Աղյուսակ 24

Թափոնի տեսակ	Թափոնի առաջացում 1 շնչի հաշվով (կգ/տարի/մարդ)	Թափոնի ընդհանուր քանակ (հազ տ/տարի)	Խառը հավաքում (% ընդհանուր քանակից)	Տեսակավորված հավաքում (% ընդհանուր քանակից)	Տեղափոխում (% ընդհանուր քանակից)	Վերօգտագործում /կրկնօգտագործում (% ընդհանուր քանակից)	Վերամշակում/օգտահանում (% ընդհանուր քանակից)	Վնասագերծում/վերացում (% ընդհանուր քանակից)	Տեղադրում ոչ սանիտարական աղբավայրում (% ընդհանուր քանակից)	Տեղադրում սանիտարական աղբավայրում (% ընդհանուր քանակից)
Կոշտ կենցաղային թափոն			95						0	
Խոշոր եզրաչափերի թափոն										
Շինարարական աղբ										
Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն				10						
Անվադողեր										
Փաթեթավորում և փաթեթվածք				50						
Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն										
Կենսաբանական թափոն										
Վտանգավոր թափոններ										

բ. Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման ներկայիս համակարգի արդյունավետության գնահատում

Այս ենթաբաժնում վերլուծվում է և գնահատվում է Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համակարգի արդյունավետությունը, և որքանով են արդյունավետ վարչական և կազմակերպչական կառուցվածքը և որոնք են արդյունավետության վրա բացասաբար ազդող հիմնական պատճառները:

Աղյուսակ 25

Դերակատար	Արդյունավետության մակարդակ 1-շառ ցածր, 2-ցածր, 3- միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց	Արդյունավետության հիմնական պատճառները	Արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումներ կամ փոփոխություններ	Նշումներ
ՏԻՄ և ՏԿՄ	4		Թափոնների արդյունավետ կառավարման պլանի մշակում, բնակիչների շրջանում կրթական ծրագրերի և իրազեկվածության բարձրացմանը միտված միջոցառումներ	
Մասնավոր հատված	3			
Բնակչություն	3			
Քաղաքացիական կազմակերպություններ	2			

գ. Իրավախախտումների վերլուծություն

Աղյուսակ 26

h/h	Իրավախախտում	Իրավախախտման արձանագր. ամսաթիվ	Իրավախախտման սուբյեկտ /ֆիզիկական անձ/ կազմակերպություն/	Պատասխանատվության տեսակ	Իրավախախտման պատճառ/ բացատրություն	Նշումներ /ինչպես է լուծվել հարցը, համայնքի պահանջը բավարարվե՞լ է, թե ոչ և այլն/
1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-

դ. Տվյալների բացերի վերլուծություն

Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համար հավաստի տվյալների առկայությունն ունի առաջնային նշանակություն: Կազմվող աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման պլանը մի կողմից արձանագրում է անհրաժեշտ տվյալների բացակայությունը «Առկա իրավիճակի» գլխում, մյուս կողմից նախատեսում է համապատասխան գործողություններ՝ ուղղված

բացակայող տվյալների լրացմանը: Կարևոր է նաև վերլուծել բացակայող տվյալների պատճառները: Սույն ենթաբաժնի վերլուծությունը կապահովվի բացակայող տվյալների հավաքման ընթացակարգերի ու կարողությունների բարելավմանն ուղղված միջոցառումների պլանավորումը:

Աղյուսակ 27

Տվյալի տեսակ	Հավաքագրվում է, թե ոչ (այո/ոչ)	Հասանելի է, թե ոչ (այո/ոչ)	Հավաստի է, թե ոչ (այո/ոչ)	Նշումներ
Թափոնների հավաքման վերաբ				

Ե. Ներկայիս նպատակներին առնչվող փոփոխությունների նախնական ցանկ

Եթե Պլանը մշակվում է առաջին անգամ, ապա այս ենթաբաժինը պետք է բաց թողնվի:

Սույն բաժնում պետք է նախնական ձևով նկարագրվեն փոփոխությունները, որոնք անհրաժեշտ են աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման ներկայիս համակարգում, որպեսզի իրագործվեն նախկինում սահմանված նպատակները, մանսավորապես պլանավորման տարածքում

- գոյացող թափոնների քանակի նախատեսված կրճատում,
- վերամշակված, օգտահանված թափոնների քանակի նախատեսված ավելացում,
- հակասանիտարական ձևով հեռացված թափոնների քանակի նախատեսված կրճատում

Աղյուսակ 28

Նպատակ	Անհրաժեշտ փոփոխություններ աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման ներկայիս համակարգում	Նշումներ
Գոյացող թափոնների քանակի նվազեցում		
Վերամշակված և/կամ օգտահանված թափոնների քանակի ավելացում		
Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցություններով հեռացված թափոնների քանակի կրճատում		
Հողերի աղտոտման նվազեցում		
Ստորգետնյա և մակերևութային ջրերի աղտոտման նվազեցում		
Օդի աղտոտման նվազեցում		
Ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատում		
Առողջապահական վնասակար ազդեցությունների նվազեցում		
Աշխատանքի անվտանգության պայմանների բարելավում		

ԳԼՈՒԽ 2. ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

Բովանդակություն

- 1) Կանխատեսումներ և կանխադրույթներ
- 2) Նպատակների և թիրախների սահմանում
- 3) Գործողությունների պլան
- 4) Երկարաժամկետ զարգացում
- 5) Պլանավորված գործողությունների իրագործման համար պահանջվող բյուջե և ֆինանսավորում
- 6) Թափոնների կառավարման բյուջետավորում

2.1 ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԿԱՆԽԱԴՐՈՒՅԹՆԵՐ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ա. Կանխատեսումներ

Սույն բաժնում նկարագրվում է պլանավորվող տարածքում Պլանի գործողության ընթացքում կանխատեսվող կամ նախատեսվող փոփոխությունները:

Աղյուսակ 29

Կանխատեսելի փոփոխություններ	2024	2025	2026	2027	2028	Նշումներ
Փաստացի բնակչության ակնկալվող թիվ	25 580	25 590	26 350	26 615	27 000	
Տնտեսական ակնկալվող փոփոխություններ	5%	7%	7.5%	8%	10%	
Սպառողական ապրանքների տեսակների և պահանջարկի ակնկալվող փոփոխություններ	10%	20%	25%	30%	40%	
Թափոնների գոյացման աղբյուրների ակնկալվող փոփոխություններ	4%	5.5%	6%	7%	7.5%	
Թափոնների վերամշակման/օգտահաման ակնկալվող կայանքներ	-	-	-	1	-	
Թափոնների հեռացման վայրերի փոփոխություններ՝ սանիտարական աղբավայրեր, փոխաբեռնման կայաններ		✓	✓			
Քաղաքականության փոփոխություններից ակնկալվող ազդեցություններ /կանխարգելման, կրճատման, տեսակավորման և վերաօգտագործման մասով/	-	-	-	-	-	

բ. Կանխադրույթներ

Կանխադրույթները սահմանվում են՝ հիմք ընդունելով նախորդ գլխում առկա իրավիճակի վերլուծությունը, բացահայտված հիմնախնդիրները, առաջնահերթությունները և տեսլականը,

ինչպես նաև <<ա.>> ենթակետում կատարված կանխատեսումները: Օրինակ՝ նշված փոփոխություններից կարող է պարզվել, որ Պլանավորման տարածքի որոշ բնակավայրերում կամ ոլորտներում սպասվում է փոփոխություն, որը բերելու է այս կամ այն տեսակի թափոնների քանակաական և որակական փոփոխության, ինչը հիմք կհանդիսանա կանխատեսվող աղբի քանակը կառավարելու համար պահանջվող կարողությունների /հավաքման, տեսակավորման, վերամշակման և այլն/ փոփոխության անհրեշտությունը գնահատելու համար:

Սույն ենթաբաժնում ներկայացվում է պլանավորման ժամակաշրջանում ակնկալվող թափոնների գոյացման ցուցանիշների գնահատման հիմնավորումը: Անհրաժեշտ է գնահատել և նշել թափոնների հիմնական տեսակների առաջնահերթության աստիճանը և դրանց գոյացման կանխատեսելի քանակը: Պլանավորման ժամանակաշրջանում ակնկալվող թափոնների մեկ շնչի հաշվով գոյացումը հաշվարկելիս հիմք է ընդունվում 29-րդ աղյուսակում նշված բնակչության կանխատեսված թիվը:

Աղյուսակ 30

h/h	Թափոնի տեսակ	Գործածության առաջնահերթություն (բարձր, միջին, ցածր)	Թափոնի ակնկալվող գոյացում՝ մեկ շնչի հաշվով (կգ/տարի/մարդ)	Թափոնի ակնկալվող գոյացում՝ ընդհանուր քանակ (հազ տ/տարի)	Նշումներ
1	Կոշտ կենցաղային թափոն, այդ թվում՝	միջին	25	575 տ/տարի	
	օրգանական	միջին	10		
	թուղթ, ստվարաթույթ	Ցածր	2		
	պլաստիկ	միջին	3		
	ապակի	ցածր	0.5		
	մետաղ		0		
	այլ (նշել ըստ անհրաժեշտության)	-	-	-	
2	Խոշոր եզրաչափերի թափոն	-	-	-	
3	Շինարարական աղբ	միջին	35	120,75 տ/տարի	
4	Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն	-	-	-	
5	Անվադողեր	-	-	-	
6	Փաթեթավորում և փաթեթվածք	-	-	-	
7	Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն	-	-	-	
8	Կենսաբանական թափոն	-	-	-	

9	Այլ (նշել ըստ անհրաժեշտության)	-	-	-	
---	--------------------------------	---	---	---	--

2.2 ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԹԻՐԱԽՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ (ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ և ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ)

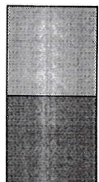
Սույն բաժնում սահմանվում են աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման նպատակները և թիրախները պլանավորման ժամանակաշրջանում: Այն ներառում է նաև թափոնների քանակն ըստ գործածության ձևերի, պատասխանատվության բաշխումը մասնակիցների միջև, մասնակիցների կարողությունները, իրազեկվածության աստիճանը, տվյալների հավաքումը:

ա. Թափոնների կառավարման գլխավոր նպատակներն են՝

- սկզբնաղբյուրում թափոնների առաջացման կրճատումը
- աղբավայրում (ներառյալ սանիտարական) տեղադրվող թափոնների քանակի կրճատումը:

բ. Սահմանվում են նաև թափոնների գործածության հետևյալ ձևերին առնչվող թիրախային ցուցանիշները՝

- ❖ տեսակավորված հավաքում
- ❖ խառը հավաքում և տեսակավորում
- ❖ վերամշակման և օգտահանման աճ
- ❖ վտանգավոր թափոնների վնասազերծման ու չեզոքացման կրճատում
- ❖ աղբավայրում, այդ թվում՝ սանիտարական աղբավայրում տեղադրվող թափոնների քանակի կրճատում:

-Աղբահանության և ԿԹ կառավարման համակարգի կարողությունները բավարար են սահմանված թիրախին հասնելու համար

-Աղբահանության և ԿԹ կառավարման համակարգի կարողությունները բավարար չեն սահմանված թիրախին հասնելու համար

h/h	Թափոնի տեսակ	(Ազոտ, ֆոսֆոր, կալցիում, մանգան, պղնձ, ցինկ, մոլիբդեն, կոբալտ, նիոբիում, թուրիում, թափոնի ընդհանուր զանգվածային բաժնի քառակուսի արմատը)	(նմուշ/վնասվածքի) խիշապ	(վնասվածքի/տեսակի) հոլորմ	Թափոնների գործածության կարճաժամկետ /2024-2026 թվականներ/										Ընդամենը				
					1	2	3	(ճիշդացված միջին արժեք)	Վերանշակում, օգտահանում (% ընդհանուր քանակից)					9		10			
									(ճիշդացված միջին արժեք) (նմուշ/վնասվածքի) խիշապ	(ճիշդացված միջին արժեք) (նմուշ/վնասվածքի) խիշապ	(ճիշդացված միջին արժեք) (նմուշ/վնասվածքի) խիշապ	(ճիշդացված միջին արժեք) (նմուշ/վնասվածքի) խիշապ	(ճիշդացված միջին արժեք) (նմուշ/վնասվածքի) խիշապ						
1	Կոշտ կենցաղային թափոն, այդ թվում՝	միջին	25	575	80	10	80	2					80						
	թուղթ, սովորական	ցածր	10		95	5	95	5					95						
	պլաստիկ	ցածր	3		97	3	97	3					97						
	ապակի	ցածր	0.5		95	5	95	5					95						
2	Խոշոր եղջերային թափոն	-	-	-	-	-	-	-					-						
3	Շինարարական աղբ	միջին	35	120.75	100	-	100	-											
4	Շահագործված դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն	-	-	-	-	-	-	-					-						
5	Մնացորդ	-	-	-	-	-	-	-					-						
6	Փայտեթափոն և փայտեթվածք	-	-	-	-	-	-	-					-						
7	Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն	-	-	-	-	-	-	-					-						
8	Կենսաբանական թափոն	-	-	-	-	-	-	-					-						
9	Այլ (նշել ըստ անհրաժեշտության)	-	-	-	-	-	-	-					-						

Աղյուսակ 32

[illegible]

գ. Պատասխանատվության բաշխումը պլանավորման ժամանակահատվածում

Պլանավորման ժամանակահատվածում թիրախները սահմանելուց հետո անհրաժեշտ է վերանայել Պլանի մասնակիցների պատասխանատվության սահմանները (Աղյուսակ 16-ի վերանայում)՝ սահմանել այդ ժամանակահատվածում ակնկալվող «դերերը» և «պատասխանատվությունները»: Այս ենթաբաժնում պետք է լրամշակվի 1-ին գլխում ներկայացված 16-րդ աղյուսակը:

- Պլանի մեջ շահակիրների ներգրավվածության աստիճանը

Աղյուսակ 33

Պատասխանատուներ	Իրագրվելու բարձրացում (%)	Խառը հավաքում (%)	Տեսակավորված հավաքում (%)	Տեղափոխում (%)	Տեսակավորում /գործարանային/ (%)	Վերաօգտագործում /կրկնօգտագործում (%)	Վերանշակում և/կամ օգտահանում (%)	Վտանգավոր թափոնների վնասագրեր/վերացում (%)	Տեղափոխում արժավայրում (%)
ՏԻՄ	90 %	90 %	10 %	90 %	0 %	5 %	0 %	0 %	90 %
Մանսավոր հատված	50 %	100 %	-	100	-	-	-	-	100
Արտադրող	90								
Բնակչություն	20								
Քաղաքացիական կազմակերպություն	50 %								

- Դերերի բաշխում պլանավորման ժամանակահատվածում՝ ըստ թափոնների տեսակների և գործածության ձևերի

Պլանավորման ժամանակահատվածում պատասխանատվության բաշխման հետ մեկտեղ, անհրաժեշտ է իրականացնել դերերի բաշխում՝ ըստ թափոնների տեսակների և գործածության ձևերի՝ նշելով սյունակներում համապատասխանաբար՝ ՏԻՄ, ՄՀ, Արտ, Բն, ՔԿ:

Աղյուսակ 34

Պատասխանատուներ	Իրագրվելության բարձրացում (%)	Հստակակիրված հավաքում (%)	Տեսակավորված հավաքում (%)	Տեղափոխում (%)	Տեսակավորում /գործարանային/ (%)	Վերօգտագործում (%)	Վերակիրառում (%)	Նյութի օգտահամարում (%)	Էներգիայի օգտահամարում (%)	Կոմպոստացում (%)	Վնասվածքներ/վերացում (%)	Տեղադրում արժավայրում (%)
Խոշոր եզրաչափերի թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շինարարական աղբ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շահագործումից դուրս եկած ավտոմեքենաներ, մետաղական ջարդոն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Անվադողեր	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Փաթեթավորում և փաթեթվածք	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Էլեկտրական և էլեկտրոնային թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Կենսաբանական թափոն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Այլ (ըստ անհրաժեշտության)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

դ. Անձնակազմի կարողությունների զարգացում պլանավորման ժամականաշրջանում

Սույն ենթաբաժնում, համաձայն նոր պլանավորման, լրամշակվում է 18-րդ աղյուսակը, ընդ որում առաջին սյունակը պետք է լրացվի աղյուսակ 17-ից և պետք է սահմանվի հմտությունների թիրախային մակարդակը:

Աղյուսակ 35

Հմտություն/ ոլորտ	Համապատասխան գիտելիքներ ու հմտություն ունեցող աշխատակիցների թիվը	Գիտելիքների ու հմտությունների ներկայիս մակարդակ (1-շատ ցածր, 2-ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց)	Գիտելիքների ու հմտությունների թիրախային ապագա մակարդակ (1-շատ ցածր, 2-ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց)	Նշումներ
Թափոնների կառավարման գիտելիքներ	2	միջին	միջին	
ՀՀ օրենսդրության հմացություն	7	միջին	միջին	
Տվյալների հավաքագրում	3	միջին	միջին	
Համակարգչային քարտեզագրում				
Գնումների կազմակերպում	2	միջին	միջին	
Պայմանագրերի կառավարում	5	միջին	միջին	
Գործառնական հմտություններ				

Ֆինանսական վերլուծության իմացություն				
---	--	--	--	--

Ե. Հանրային իրազեկություն պլանավորման ժամանակաշրջանում

Այս ենթաբաժնում պետք է աղյուսակ 19-ի հիման վրա մշակվեն իրազեկվածության թիրախային ցուցանիշները:

Աղյուսակ 36

Բնագավառ կամ ոլորտ	Իրազեկվածության ներկայիս մակարդակ (1-շատ ցածր, 2- ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց)	Իրազեկվածության թիրախային ապագա մակարդակ (1-շատ ցածր, 2- ցածր, 3-միջին, 4-բարձր, 5-գերազանց)	Նշումներ
1. Թափոնների կառավարման վերաբերյալ առկա գիտելիքների աղբյուրներ	-	-	-
2. Թափոնների կառավարման վերաբերյալ տեղեկացվածություն	-	-	-
Թափոնների թերի կառավարման բնապահպանական ազդեցությունները	-	-	-
Թափոնների թերի կառավարման սոցիալական ազդեցությունները	-	-	-
Թափոնների թերի կառավարման տնտեսական ազդեցությունները	-	-	-
Թափոնները աղբավայր հեռացնելու ազդեցությունները	-	-	-
Թափոնների հիերարխիայի իմացություն	-	-	-
Օրենսդրության խրախուսող գործիքներ	-	-	-
Օրենսդրության պատժիչ գործիքներ	-	-	-
Թափոնների կառավարման ոլորտում իրականացվող բնապահպանական ծրագրեր	-	-	-
3. Թափոնների կայուն կառավարման վերաբերմունք և ակնկալիքներ	-	-	-
Թափոնների կայուն կառավարման կարևորությունը	-	-	-
Թափոնների տեսակավորման օգուտները	-	-	-
Թափոնների վերօգտագործման օգուտները	-	-	-
Թափոնների վերամշակման, օգտահանման օգուտները	-	-	-
Իրազեկվածության արշավների օգուտները			

զ. աղբահանության և թափոնների գործածության քարտեզ՝ ըստ նոր պլանավորման

Սույն ենթաբաժնում պարտադիր պետք է 1-ին գլխի 5-րդ կետի «Աղբահանության և թափոնների գործածության քարտեզ» ենթաբաժնում մշակված քարտեզը վերանայվի և լրամշակվի՝ համաձայն նոր պլանավորման: Լրամշակված նոր քարտեզի հետ մեկտեղ այս ենթաբաժինը կարող է ներառել նաև անհրաժեշտ տեքստային նկարագրություններ:

2.3 ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ (ԿԱՐՃԱԺԱՄԿԵՏ ԵՎ ՄԻՋՆԱԺԱՄԿԵՏ)

Սույն բաժնում մշակվում և ներկայացվում են 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված նպատակների և թիրախներին հասնելու համար անհրաժեշտ միոցառումները, որոնք կարող են վերաբերել կազմակերպչական և ենթակառուցվածքային փոփոխություններին: Ստորև ներկայացվում են մի քանի օրինակներ՝

ա. Աղբի տեսակավորված հավաքման կարողություններ

Վերամշակում իրականացնող ընկերություններին և ներդրողներին ներգրավելու համար կարևոր է որպեսզի համայնքում գործի թափոնների տեսակավորված հավաք: Անհրաժեշտ է ներդնել տեսակավորման սխեմաներ, որոնք հարմարեցված կլինեն համայնքում գոյացող թափոնների կազմին, քանակին և այլ առանձնահատկություններին և զուգահեռ անհրաժեշտ է աշխատել հանրային իրազեկման բարձացման ուղղությամբ. Օրինակ, պլանավորել չտեսակավորված խառը աղբ հավաքող շրջիկ մեքենաներով անցում օրացուցային տեսակավորված հավաքի սխեմաների՝ շաբաթվա որոշ օրերին հավաքելով միայն վերամշակելի /պլաստիկ, ապակի, թուղթ/ թափոնները, իսկ մնացած թափոնները խառը հավան իրականացնել ամեն օր կամ գրաֆիկով՝ պահպանելով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները:

Կարևոր է նաև կենսաքայքայվող թափոնների առանձին տեսակավորված հավաքման աստիճանաբար ներդրումը, ինչն ավելի արդյունավետ կդարձնի վերամշակելի թափոնների գործածությունը: Կարևորվում է նաև կոշտ կենցաղային թափոններում պարունակվող վտանգավոր թափոնների առանձնացված հավաքումը և հատուկ գործածության կազմակերպումը:

Հնարավոր է նաև արտադրության և սպասարկման ոլորտի տնտեսվարողների հետ փոխադարձ/փոխշահավետ պայմանավորվածություններ ձեռք բերել՝ հասարակության իրազեկմանն աջակցելու, տեսակավորված թափոնների հավաքումն իրականացնելու համար, տեսակավորման համար քաղաքացիների զեղչի կտրոնների տրամադրելու, բնակիչների և տնտեսվարողների համար աղբահանության վճարների զեղչային համակարգի ներդնելու ուղղությամբ, ինչպես նաև

վերամշակման գործընթաց կազմակերպելու, տեսակավորված թափոններն այլ համայնքներում առկա վերամշակման կայանքներ տեղափոխելու համար (օրինակ՝ արտոնյալ պայմաններով տարածքների տրամադրում փոխաբեռնման կայանների, վերամշակման, սեղմման, բրիկետավորման կայանքների կառուցման համար) և այլն:

բ. Օպերատորների կարողություններ

Պլանավորման տարածքում թափոնների վերամշակման թիրախային ցուցանիշին հասնելու նպատակով անհրաժեշտություն կառաջանա օպերատորի փոփոխության կամ պայմանագրային պայմանների վերանայման: Դրա հետ մեկտեղ, անհրաժեշտություն է առաջանում անձնակազմի վերապատրաստման, հանրային իրազեկվածության բարձրացման, լոգիստիկայի աղբահանության սխեմաների վերանայման և փոփոխության:

գ. Աղբի հավաքման կետեր

Անհրաժեշտ է նաև ստեղծել աղբի տարբեր տեսակների հավաքման կետեր, որտեղ բացի օպերատորից, նաև կազմակերպություններն ու քաղաքացիները կարող են բերել տեսակավորված աղբը՝ խոշոր եզրաչափի թափոն, փաթեթավորման թափոն, պլաստիկ թափոն, այգիների թափոն և այլն:

Միաժամանակ հնարավորությունների դեպքում կարելի է նաև ձեռք բերել օրինակ մանրացնող կամ սեղմիչ սարքավորումներ՝ պլաստիկ թափոնը սեղմելու կամ մանրացնելու՝ տեղափոխման ծախսերը նվազեցնելու նպատակով:

Համայնքում նման սարքավորումների ձեռքբերումը և աղբի հավաքման կետերի ստեղծումը ևս կդառնա աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման տեղական պլանավորման միջոցառում՝ ուղղված թափոնների վերամշակման թիրախային ցուցանիշներին հասցնելուն:

դ. Փոխաբեռնման կայաններ

Աղբահանության սխեմաների կազմման ժամանակ հնարավոր է նաև այն իրականացնել փոխաբեռնման կայանների միջոցով, որտեղ ժամանակավոր հավաքվում, սեղմվում և/կամ տեսակավորվում է աղբը/, ինչն իր հերթին կնվազեցնի երթևեկության ծանրաբեռնվածությունը և ծախսերը: Փոխաբեռնման կայանների ստեղծումը պետք է դիտարկվի աղբավայրերի կառավարման համատեքստում: Փոխաբեռնման կայանների հետ կապված միջոցառումները մշակելիս պետք է հիմք

ընդունվեն 1-ին գլխի 7-րդ կետում կատարված վերլուծությունները և 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված թիրախները:

Ե. Անձնակազմի կարողություններ

Պլանավորման տարածքում թափոնների տեսակավորման, վերամշակման, օգտահանման թիրախային ցուցանիշներին հասնելու համար անհրաժեշտ է են թափոնների կայուն կառավարման բազային գիտելիքներ և գործառնական հմտություններ: Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման համար պատասխանատու անձնակազմի կարողությունների զարգացումը դասընթացների, վերապատրաստումների, հավաստագրման և այլ միջոցներով աղբահանության և կոշտ թափոնների տեղական կառավարման պլանավորման առանցքային բաղադրիչներից է: Անձնակազմի կարողությունների զարգացմանն ուղղված միջոցառումները մշակելիս պետք է հիմք ընդունվեն 1-ին գլխի 7-րդ կետում արված վերլուծությունը և 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված թիրախները:

զ. Տվյալների հավաքում

Աղբահանության և կոշտ թափոնների կայուն կառավարման համար հավաստի տվյալների առկայությունն ունի առաջնային նշանակություն: Պլանը արձանագրում է անհրաժեշտ տվյալների բացերը առկա իրավիճակի գնահատման բաժնում (Աղյուսակ 27) : Մյուս կողմից որոշ տվյալներ կարող են բացակայել նաև նոր սահմանված թիրախների մասով, հետևաբար պլանավորման ժամանակաշրջանում պետք է նախատեսել դրանց հավաքման ընթացակարգերի և կարողությունների բարելավմանն ուղղված միջոցառումներ: Տվյալների հավաքման հետ կապված միջոցառումները մշակելիս պետք է հիմք ընդունվեն 1-ին գլխի 7-րդ կետում կատարված վերլուծությունը և 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված թիրախները:

Է. Աղբավայրեր և աղբանոցներ

Աղբահանության և կոշտ թափոնների տեղական կառավարման բարելավումը ներառում է նաև գործող աղբավայրերի և դրանց առնչվող ենթակառուցվածքների բարելավումը: Օրինակ աղբավայր հեռացվող թափոնների քանակի հստակ տվյալներ ունենալու համար, այդ թվում՝ ընդհանուր աղբի գոյացման տվյալների և ֆինասնատնտեսական վերլուծությունների համար անհրաժեշտ է աղբավայրերում տեղադրել կշեռքներ: Անհրաժեշտ է նաև բաերկարգել աղբավայրը՝ ցանկապատելով՝ ինչը կարգելի կողմնակի անձանց, ինչպես նաև կենդանիների մուտքը աղբավայր,

բարեկարգել աղբավայր տանող ճանապարհները՝ մեքենամեխանիզացիայի ապահով շահագործումն ապահովելու նպատակով: Աղբավայրում կատարել տեղադրվող աղբի հաշվառում, ներդնել թափոնների ընդունման և մերժման ընթացակարգեր և ենթակառուցվածքներ:

Աղբավայրի և աղբանոցների կառավարման հետ կապված միջոցառումները մշակելիս պետք է հիմք ընդունել 1-ին գլխում արված վերլուծությունը և 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված թիրախը:

ը. Ոչ ֆորմալ հատված

Պլանավորման ժամականահատվածում հնարավոր է աշխատանքներ տանել ոչ ֆորմալ հատվածի հետ աղբահանության և կոշտ թափոնների կայուն կառավարման մեջ ներգարվելու ուղղությամբ, օրինկ՝ թափոնների տեսակավորման ընթացակարգերը և ենթակառուցվածքները բարելավելու համատեքստում: Սա վերաբերում է նաև արդյունաբերական հոսքում եղած փաթեթավորման թափոններին, որոնց գործածության մեջ ոչ ֆորմալ հատվածը մեծ դեր ունի:

Տվյալների հավաքման համար հետ կապված միջոցառումները մշակելիս պետք է հիմք ընդունել 1-ին գլխում արված վերլուծությունը և 2-րդ գլխի 2-րդ կետում սահմանված թիրախները:

Թիրախներին համապատասխան միջոցառումները պետք է լրացվեն Աղյուսակ 37-ում:

Գործողությունների պլան՝ կարճաժամկետ և միջնաժամկետ թիրախներին հասնելու համար

Աղյուսակ 37

h/h	Նպատակը՝ ըստ գործածության ձևի	Կարճաժամկետ թիրախ	Կարճաժամկետ միջոցառում (2024-2026թթ.)	Միջնաժամկետ թիրախ	Միջնաժամկետ միջոցառում (2026-2028թթ.)	Նշումներ
I	Խառը հավաքում	2025	Աղբավայրի անիտարական չափորոշիչների ապահովում, գյուղական բնակավայրերում աղբամանների տեղադրում և քանակի ավելացում	2027	Խառը շրջիկ աղբահանությունից անցում կատարել սանիտարական աղբամաններով, մասամբ տեսակավորված թափոնների հավաքմանը	
II	Տեսակավորված հավաքում	,	,	,	,	,
III	Վերօգտագործում, կրկնօգտագործում					

IV	Վերամշակում, օգտահանում	,	,	,	,	,
	Վերամշակում, օգտահանում որպես երկրորդային ռեսուրս					
	Սննդանյութի և այգիների թափոնների օգտահանում /կոմպոստացում	,	,	,	,	,
	Էներգիայի օգտահանում /կենսագազ, բրիկետ, բիոդիզել/					
V	Վնասազերծում/չեզոքացում	,	,	,	,	,
VI	Տեղադրում սանիտարական աղբավայրում					
VII	Տեղադրում ոչ սանիտարական աղբավայրում	,	,	,	,	,

2.4 ԵՐԿԱՐԱԺԱՄԿԵՏ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Պլանի մշակման ժամանակ կարճաժամկետ և միջնաժամկետ թիրախներ սահմանելիս անհրաժեշտ է դրանք դիտարկել երկարաժամկետ զարգացման համատեքստում՝ թափոնների կառավարման կայունությունը երաշխավորելու նպատակով: Այդ իմաստով ՏԻՄ-երի Պլանով սահմանված բոլոր թիրախները պետք է թխեն ՀՀ կառավարության կողմից որդեգրած քաղաքականությունից՝ աղբահանության համակարգի ռազմավարությունից՝ միաժամանակ չսահմանափակվելով՝ երկարաժամկետ զարգացումների համար կարգավորման առաջարկություններ ներկայացնելու անհրաժեշտության դեպքում:

Ցանկացած Պլան պետք է բացի կարճաժամկետ և միջնաժամկետ պլանավորումից դիտարկել ավելի լայն հորիզոն ենթադրող հեռանկար, քանի որ, օրինակ՝ թափոնների վերամշակման և օգտահանման նոր կայանքներ ստեղծելու, նոր սսանիտարական աղբավայր կառուցելու ընթացակարգերը ժամանակատար են՝ անհրաժեշտ է տեխնիկատնտեսական ուսումնասիրություն, այնուհետև թույլտվությունների ստացում, լիցենզավորում, Շրջակա միջավայրի ազդեցության և սոցիալական ազդեցության գնահատումներ, հանրային լուծումների փուլեր և այլ գործողություններ: Պլանավորումը երկարաժամկետ հեռանկարում դիտարկելը կարևոր է նաև ֆինանսատնտեսական առումով:

Աղյուսակ 38

Թափոնների գործածության համար նախատեսվող կայանք	Թափոնի տեսակ	Կայանքի հզորություն, տ/ տարի	Շահագործման նախատեսվող մեկնարկի տարեթիվը	Անհրաժեշտ ուսումնասիրություն	Նշումներ
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-

2.5 ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵ

Սույն բաժնում ներկայացվում են Աղյուսակ 37-ում սահմանված միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները և դրանց աղբյուրները՝ կարճաժամկետ և միջնաժամկետ կտրվածքով: Այն ամփոփվում է Աղյուսակ 39-ում և 40-ում:

ա. Կարճաժամկետ միջոցառումների բյուջե և ֆինանսավորում

Աղյուսակ 39

h/հ	Սահմանված թիրախ	Միջոցառման անվանում	Միջոցառման արժեք (հազ. դր.)	Ծախսերն ըստ պլանավորման կարճաժամկետ ժամանակահատվածի համար		Ինքնածախս (հազ.դր.)	Համայն քային բյուջե (հազ. դր.)	Պետական բյուջե (հազ. դր.)	Դոնոր կազմակերպություն (հազ. դր.)	Օպերատորի/ՀՈԱԿ-ի բյուջե (հազ. դր.)	Նշումներ
				1-ին տարի (հազ. դր.)	2-րդ տարի (հազ. դր.)						
1	Աղբավայրերի ենթակառուցվածքների բարելավում	4հա տարածքի ամբողջ երկայնքով մեկ՝ առնվազն 3 մ բարձրությամբ մետաղական կամ պլաստմանե ցանկապատի կառուցում, արբանյանների ձեռքբերում	22 500 000	.	.	.	10 080 000	.	15 900 000	.	-
2	Իրազեկվածությամբ բարձրացում	Բնակիչների շրջանում իրազեկվածության բարձրացմանը ուղղված միջոցառումների իրականացում	-	.	.	.	.	.	.	.	--

[illegible]

գ. Առանձին միջոցառումների մանրամասն աշխատանքային պլան և բյուջե

Աղյուսակ 41

Միջոցառում	Կապիտալ ներդրումներ	Գործառնական ծախսեր	Այլ ծախսեր /մանրամասնել նշումների մեջ/	Նշումներ
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-

2.6. ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿՈՇՏ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԲՅՈՒՋԵՏԱՎՈՐՈՒՄ

ա. Եկամուտների և ծախսերի ընդհանուր նկարագրության պլանավորման տարածքում նախատեսվող պլանավորման ժամանակաշրջանում

Աղյուսակ 42

Տարի	Բնակչության թիվ	Աղբահանության վարձավճար դրամ/անձ	Գործող տնտեսվարող սուբյեկտների թիվը	Աղբահանության համակարգում ընդգրկված տնտեսվարող սուբյեկտների թիվը /աղբահանության պայմանագիր /	Վարձավճարների հավաքման ընդհանուր ծախսեր, դրամ/տարի	Աղբի հավաքման և տեղափոխման ծախս, դրամ/տարի	Աղբավայրում աղբի տեղադրման ծախս, դրամ/տոննա
1-ին տարի 2024	25 580	100 ՀՀ դրամ գյուղական բնակավայրեր 200 ՀՀ դրամ քաղաքային բնակավայր	271	271	3 150 000/1-ին եռամսյակ/	71 969 328/1-ին եռամսյակ/	600 000/1-ին եռամսյակ/
2-րդ տարի							
3-րդ տարի							
4-րդ տարի							
5-րդ տարի							

բ. Եկամուտ/Հավաքագրում և Ծախսեր

Պլանավորման տարածքում աղբահանության և թափոնների կառավարման նախատեսվող եկամուտներն ու ծախսերը պլանավորման տարիներին ներկայացվում է ստորև՝ 43-րդ աղյուսակում:

Աղյուսակ 43

Տարի	Աղբահանության եկամուտ/ հավաքագրում		Եկամուտ վերամշակման ենթակա թափոնների վաճառքից	Աղբահանության ծախս	Սանիտարական մաքրման ծախս
	Բնակչություն	Տնտեսվարող սուբյեկտներ			

1-ին տարի	-	-	-	-	-
2-րդ տարի	-	-	-	-	-
3-րդ տարի	-	-	-	-	-
4-րդ տարի	-	-	-	-	-
5-րդ տարի	-	-	-	-	-

գ. Ընդհանուր եկամուտ և ծախս

Պլանավորման տարածքում աղբահանության և թափոնների կառավարման նախատեսվող եկամուտներն ու ծախսերի ընդհանուր պատկերը պլանավորման տարիներին ներկայացվում է 44-րդ աղյուսակում:

Աղյուսակ 44

	Եկամուտներ	Ծախսեր	Տարբերություն
1-ին տարի	-	-	-
2-րդ տարի	-	-	-
3-րդ տարի	-	-	-
4-րդ տարի	-	-	-
5-րդ տարի	-	-	-

դ. Աղբահանության և կոշտ թափոնների կառավարման նախատեսված ինքնարժեքը՝ ըստ հիմնական հոսքերի

Կոշտ թափոնների կառավարման նախատեսված ինքնարժեքը՝ ըստ հիմնական հոսքերի պլանավորման ժամանակահատվածում ներկայացվում է 45-րդ աղյուսակում:

ԳԼՈՒԽ 3. ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Պլանավորման տարածքում հաշվետու ժամանակահատվածում առկա իրավիճակի գնահատման, պլանավորման և Պլանի իրականացման վերլուծությունների արդյունքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը անհրաժեշտության դեպքում ներկայացվում է աղբահանության ոլորտի լիազոր մարմնին՝ պլանավորման ժամանակաշրջանի 2-րդ և 4 –րդ տարիների ավարտին:

Տեղեկատվությունը ներառում է պլանավորման տարածքում Պլանին առնչվող բոլոր փաստաթղթերը, որոնք մշակվել են առկա իրավիճակի գնահատման, պլանավորման, սահմանված նպատակների և թիրախների իրագործման արդյունքների վերլուծության փուլերում: Տեղեկատվությունը պետք է ներառի նաև ընդհանուր տեղեկություններ, որտեղ պետք է նշվեն տեղեկատվության անվանումը, պլանավորման մեջ ընդգրկված համայնքների անվանումը, տեղեկատվությունը մշակող անձանց պաշտոնները, կոնտակտները:

1) ՀԱՇՎԵՏՈՒ ՔԱՄԱՆԱԿԱԾՐՋԱՆՈՒՄ ՄԱՀՄԱՆՎԱԾ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ԵՎ ԹԻՐԱԽՆՆԵՐԻ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

- Պլանում սահմանված կարճաժամկետ նպատակն իրագործված է
- Պլանում սահմանված կարճաժամկետ նպատակն հռաճողված է

2) ԹԵՐԻ ԻՐԱԳՈՐԾՎԱԾ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն բաժնում պետք է վերլուծվեն նպատակներն ու թիրախները, որոնց իրագործումը չի հաջողվել հաշվետվության ժամանակաշրջանում: Վերլուծությունը հիմնականում վերաբերում է պատճառներին և հետագա գործություններին: Վերանայվում են նաև ընթացիկ պլանում ամրագրված թիրախների ու նպատակների իրագործման համար անհրաժեշտ կարողությունների կարիքները և գործիքակազմը:

Չիրագործված նպատակի անվանում	Պլանավորված թիրախ	Փաստավի իրագործման պատճառները	Հետագա գործողությունները	Նշումներ
Թափոնների տեսակավորման համակարգի ներդրում	-	Ռեսուրսների բացակայություն	-	-
Սանիտարական չափորոշիչներին համապատասխան աղբավայրերի կառուցում	-	Ռեսուրսների բացակայություն	-	-

3) ԱՂԲԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿՈՇՏ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑԻԿ ՊԼԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն բաժնում պետք է նկարագրվեն ընթացիկ պլանում փոփոխման ենթակա կետերը՝ վերջիններիս հիմնավորման հետ մեկտեղ: